

30.03.2023

Група №22

Урок 42.

Тема уроку: способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення

дієслів умовного і наказового способів

Мета уроку:

- дати учням поняття про способи дієслів, виробити вміння розрізняти способи дієслів;
- формувати вміння утворювати різні способи, правильно вживати їх у мовленні;
- розвивати навички аналізувати, узагальнювати;
- виховувати мовну культуру.
- Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, узагальнююча таблиця «Способи дієслова».

ХІД УРОКУ

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ

1. Бесіда за питаннями.

— Що є підставою для поділу дієслів на дієвідміни?

— Які є способи визначення дієвідміни дієслова?

— Навіщо вам потрібні знання з цієї теми?

2. Робота з індивідуальними картками, виготовленими вдома.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

1. Завдання учням.

— Прочитайте усмішку. Випишіть з неї слова, які називають дію:

а) реальну;

б) можливу за певних умов;

в) дію, що виражає наказ чи прохання.

Дитина плакала й кричала. Її запитали, що з нею.

— Я загубила дві копійки, які мені дала мама.

— Перестань,— сказали їй,— візьми дві копійки замість твоїх і не плач більше.

Тільки-но вона їх одержала, як почала ще дужче кричати.

— Чого ти кричиш? — запитують її знову.

— Плачу тому, що, якби я не загубила ті дві копійки, у мене тепер їх було б аж чотири...

2. Запитання до учнів.

— Над чим ми будемо працювати на уроці?

III. ФОРМУЛЮВАННЯ УЧНЯМИ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Пояснення вчителя з використанням узагальнюючої таблиці «Способи дієслова».

ДІЙСНИЙ		УМОВНИЙ	НАКАЗОВИЙ
Виражає	Дійсну, реальну дію	Бажану, можливу за певних умов дію	Спонування до дії (наказ, пораду, прохання, побажання)
Питання	Що робить? Що зробить? Що зробив?	Що робив би? Що зробив би?	Що роби? Що зроби?
Змінюється	За часами, числами та особами або родами (мин. ч.)	За числами, В одн. – за родами	За числами та особами В одн. – 2-га особа, у мн. – 1-ша і 2-га особи
Творення		Дієслово минулого часу і частки б, би	Можуть творитися за допомогою часток хай, нехай

Приклади	Працює, сміється, забуде, зробив	Повідомив би, хотіли б, прийшла б	Говори, говорімо, хай говорить, нехай говорить
----------	---	---	---

3. Практична робота.

— Прочитайте речення, проаналізуйте підкреслені дієслова і запишіть їх у три колонки, встановивши приналежність дієслів до певного способу: дійсного, умовного чи наказового. За якими граматичними ознаками ви відносите дієслова до різних способів?

1) Веди мене, дорого правоти, як не мені, дай іншому дійти на тихі води і на ясні зорі. (Д. Павличко) 2) Тяжкими гронами висять набої, аж повгинались плечі вояків. Впаде команда — й вирушить на гори велике військо сонця і землі. (Д. Павличко)

3) Любімо сонце і життя, радіймо квітам і теплу. (З журналу)

4) Як би я тепер хотіла у мале човенце сісти! (Леся Українка)

5) Якби мені черевики, то пішла б я на музики. (Т. Шевченко)

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота з підручником. Виконання вправи 173.

2. Тренувальні вправи.

(Учитель може запропонувати учням виконати вправи з підручника.)

Завдання I: списати текст. Підкреслити дієслова дійсного способу і визначити, у формі якого часу вони записані.

Дієслово відзначається великою силою. Здатне тримати на своїх раменах багато іменників. Та й не тільки їх. Через те його можна порівняти з Гераклом — героєм давньогрецької міфології, у якого була неймовірна фізична сила.

Граматична сила дієслова найбільше виявляється у його зв'язках з іменниками. Воно регулює кількість іменникових членів речення.

Наприклад: «Андрій привезе внучку бабусі машиною з міста у село».

Дієслово «привезе» керує аж шістьма іменниками!

(За І. Вихованцем)

— Поясніть лексичне значення виділеного слова, доберіть до нього епітети.

Завдання II: проаналізувати, як змінюються дієслова в умовному способі.

Знав би

Знала б знали б

Знало б

— Дайте відповіді на питання:

- 1) По чому ми впізнаємо дієслова умовного способу?
- 2) Коли частка умовного способу має форму би, а коли б?
- 3) Як пишеться частка би з дієсловом?
- 4) Чому дієслова умовного способу не змінюються за особами?
- 5) Чи є у дієслів умовного способу особові закінчення?

Завдання III: знайти фразеологізм з дієсловом наказового способу. З'ясувати, у якій формі вжито дієслова дійсного способу. Замінити їх неозначеною формою. Пояснити значення фразеологізмів.

Підійме сокиру; гострить сокиру, знайшли сокиру під лавкою, кладе під сокиру, хоч сокиру вішай, нагострює сокиру.

3. Творчий диктант.

— Утворіть від дієслів форми 2-ї особи однини і 1-ї та 2-ї Особи множини наказового способу. Поясніть орфограму «Буква Ъ у дієсловах наказового способу».

Стерегти, пекти, стати, стояти, сказати, гукати, вірити, приносити, нести.

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Опитування-інтерв'ю.

(Використовується інтерактивний метод «Мікрофон».)

— Що на уроці виявилось для вас найскладнішим?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати теоретичний матеріал «Способи дієслів», виписати з творів художньої літератури по два речення з дієсловами кожного способу або виконати вправу

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.